četvrtak, 9. lipnja 2022.

P9_TA(2022)0240

Vladavina prava i potencijalno odobrenje poljskog nacionalnog plana za oporavak (Mehanizam za oporavak i otpornost)

Rezolucija Europskog parlamenta od 9. lipnja 2022. o vladavini prava i potencijalnom odobrenju poljskog nacionalnog plana za oporavak (Mehanizam za oporavak i otpornost) (2022/2703(RSP))

(2022/C 493/10)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir članke 1., 2., 7. stavak 1. i 19. Ugovora o Europskoj uniji (UEU),

— uzimajući u obzir Povelju Europske unije o temeljnim pravima,

— uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost ([1]) (Uredba o Mehanizmu za oporavak i otpornost),

— uzimajući u obzir obrazloženi prijedlog Komisije od 20. prosinca 2017. u skladu s člankom 7. stavkom 1. UEU-a u pogledu vladavine prava u Poljskoj: Prijedlog odluke Vijeća o utvrđivanju da postoji očita opasnost da Republika Poljska teško prekrši vladavinu prava (COM(2017)0835),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 1. ožujka 2018. o odluci Komisije o aktiviranju članka 7. stavka 1. UEU-a u pogledu situacije u Poljskoj ([2]),

— uzimajući u obzir preporuku Komisije od 23. svibnja 2022. za preporuku Vijeća o nacionalnom programu reformi Poljske za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Poljske za 2022. (COM(2022)0622) (dalje u tekstu „preporuke po državama članicama u okviru europskog semestra 2022."),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 17. rujna 2020. o Prijedlogu odluke Vijeća o utvrđivanju da postoji očita opasnost da Republika Poljska teško prekrši vladavinu prava ([3]),

— uzimajući u obzir Uredbu (EU, Euratom) 2020/2092 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2020. o općem režimu uvjetovanosti za zaštitu proračuna Unije („Uredba o uvjetovanosti u pogledu vladavine prava"),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 24. lipnja 2021. o Izvješću Komisije o vladavini prava za 2020. ([4]),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 8. srpnja 2021. o izradi smjernica za primjenu općeg režima uvjetovanosti za zaštitu proračuna Unije ([5]),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 16. rujna 2021. o slobodi medija i daljnjem pogoršanju stanja vladavine prava u Poljskoj ([6]),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 21. listopada 2021. o krizi vladavine prava u Poljskoj i nadređenosti prava EU-a ([7]),

([1]) SL L 57, 18.2.2021., str. 17.
([2]) SL C 129, 5.4.2019., str. 13.
([3]) SL C 385, 22.9.2021., str. 317.
([4]) SL C 81, 18.2.2022., str. 27.
([5]) SL C 99, 1.3.2022., str. 146.
([6]) SL C 117, 11.3.2022., str. 151.
([7]) SL C 184, 5.5.2022., str. 154.

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 10. ožujka 2022. o vladavini prava i posljedicama presude Suda Europske unije ([8]),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 5. svibnja 2022. o tekućim saslušanjima u skladu s člankom 7. stavkom 1. UEU-a u pogledu Poljske i Mađarske ([9]),

— uzimajući u obzir sudsku praksu Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava,

— uzimajući u obzir Komisijin Prijedlog provedbene odluke Vijeća od 1. lipnja 2022. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Poljske (COM(2022)0268),

— uzimajući u obzir izjavu Vijeća i Komisije od 7. lipnja 2022. o vladavini prava i potencijalnom odobrenju poljskog nacionalnog plana za oporavak (Mehanizam za oporavak i otpornost),

— uzimajući u obzir članak 132. stavke 2. i 4. Poslovnika,

A. budući da se Unija temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina, koje su utvrđene u članku 2. UEU-a, koje se odražavaju u Povelji EU-a o temeljnim pravima i koje su uvrštene u međunarodne sporazume o ljudskim pravima; budući da se na tim vrijednostima, koje su zajedničke državama članicama i na čije su se poštovanje sve države članice dobrovoljno obvezale, temelje prava koja uživaju osobe koje žive u Uniji;

B. budući da se očita opasnost od teškog kršenja vrijednosti iz članka 2. UEU-a od strane države članice ne odnosi samo na pojedinačnu državu članicu u kojoj se takva opasnost materijalizira, već utječe i na druge države članice, njihovo uzajamno povjerenje te samu prirodu Unije i funkcioniranje njezinih institucija, kao i na temeljna prava njezinih građana na temelju prava Unije;

C. budući da su promjene koje je pokrenula poljska vlada, posebno u pravosudnom sustavu, dovele do ozbiljnog narušavanja demokracije i vladavine prava;

D. budući da odluka koju je kolegij povjerenika donio 1. lipnja 2022. o Komisijinu Prijedlogu provedbene odluke Vijeća o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Poljske navodno nije donesena jednoglasno;

E. budući da je na plenarnoj sjednici u listopadu 2021. predsjednica Komisije von der Leyen navela tri kriterija za odobrenje poljskog plana za oporavak i otpornost: raspuštanje Disciplinskog vijeća Vrhovnog suda; reformiranje stegovnih postupaka za suce; i vraćanje na dužnost sudaca koje je suspendiralo Disciplinsko vijeće;

F. budući da je Parlament opetovano pozivao Komisiju i Vijeće da se suzdrže od odobravanja nacrta plana za oporavak i otpornost Poljske sve dok poljska vlada potpuno i pravilno ne provede presude Suda EU-a i međunarodnih sudova te da osiguraju da se procjenom plana jamči usklađenost s relevantnim preporukama za pojedine zemlje, posebno onima o zaštiti neovisnosti sudstva;

G. budući da su reforme u Poljskoj u području pravosuđa još u tijeku te da se najnovijim prijedlozima zakona o kojima se treba glasovati i prijedlozima o kojima se raspravlja efektivno ne rješavaju svi problemi povezani s neovisnošću pravosudnih tijela i predmetnim stegovnim postupcima; budući da poljski Senat pokušava izmijeniti te prijedloge kako bi ih uskladio s načelom neovisnosti pravosuđa; budući da se nekoliko sudaca i dalje suočava sa stegovnim postupcima i/ili nije vraćeno na dužnost;

H. budući da su poljske vlasti nedavno poduzele niz mjera koje su u izravnoj suprotnosti s trima uvjetima koje je postavila predsjednica Komisije, među ostalim, suspenziju suca iz veljače 2022. zbog primjene europskog prava i presuda europskih sudova; nadalje, budući da je predsjednik Poljske imenovao više od 200 novih, (na zahtjev Državnog sudbenog vijeća) neispravno nominiranih tzv. „novosudaca”, uključujući četiri imenovanja u Vrhovni sud; budući da je,

([8]) Usvojeni tekstovi, P9_TA(2022)0074.
([9]) Usvojeni tekstovi, P9_TA(2022)0204.

osim toga, 10. ožujka 2022. na zahtjev ministra pravosuđa politiziran i vlasti potpuno podređen „Ustavni sud” (uz sudjelovanje tzv. zamjenskih sudaca) potkopao valjanost članka 6. Europske Konvencije o ljudskim pravima u Poljskoj dovodeći u pitanje sposobnost Europskog suda za ljudska prava i poljskih sudova da ispitaju ispravnost imenovanja sudaca i neovisnost novog Državnog sudbenog vijeća;

I. budući da se Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost jasno utvrđuju potrebni uvjeti za pripremu, odobravanje i provedbu nacionalnog plana te da se, naročito u članku 19. i u Prilogu V., utvrđuje 11 kriterija na temelju kojih Komisija treba ocijeniti prije svega očekuje li da će se aranžmanima koje je predložila predmetna država članica spriječiti, otkriti i ispraviti korupcija, prijevare i sukobi interesa pri korištenju sredstava stavljenih na raspolaganje u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost („Mehanizam”); budući da se u Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost traži da tijela zadužena za kontrolu i nadzor imaju zakonske ovlasti i administrativne kapacitete za neovisno obavljanje svojih zadaća te budući da se u samom nacrtu provedbene odluke Vijeća ističe da je učinkovita sudska zaštita preduvjet za funkcioniranje sustava unutarnje kontrole;

J. budući da je Komisija u preporukama po državama članicama u okviru europskog semestra 2022. izjavila da su neovisnost, učinkovitost i kvaliteta pravosudnog sustava ključne komponente u tom pogledu te da se u Poljskoj vladavina prava pogoršala, a neovisnost pravosuđa i dalje je ozbiljan razlog za zabrinutost, što je zabilježeno i u nekoliko presuda Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava;

K. budući da je Komisija u preporukama po državama članicama u okviru europskog semestra 2022. preporučila Poljskoj da 2022. i 2023. poduzme mjere kojima je cilj, među ostalim, poboljšati ulagačku klimu, prije svega zaštitom neovisnosti pravosuđa i osiguranjem djelotvornih javnih savjetovanja i uključenosti socijalnih partnera u proces oblikovanja politika;

L. budući da se očekuje da će Mehanizam za oporavak i otpornost ublažiti najozbiljnije posljedice pandemije bolesti COVID-19 na gospodarstvo i građane EU-a i da se očekuje da će pozitivno doprinijeti oporavku i otpornosti EU-a te ubrzati zelenu i digitalnu tranziciju ako se učinkovito provede, uz strogo poštovanje vladavine prava i dobro financijsko upravljanja sredstvima EU-a;

M. budući da Komisija smatra da poljski plan sadržava ključne etape povezane s neovisnošću pravosuđa za poboljšanje ulagačke klime i uspostavu uvjeta za učinkovitu provedbu plana za oporavak i otpornost; budući da se isplata u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost ne može izvršiti dok se ne dokaže ispunjenje tih ključnih etapa;

N. budući da u skladu s člankom 13. stavkom 1. Uredbe o RRF-u nijedan plan donesen nakon 31. prosinca 2021. nije prihvatljiv za pretfinanciranje;

1. izražava duboku zabrinutost zbog Komisijine pozitivne ocjene poljskog plana za oporavak i otpornost od 1. lipnja 2022., koji je Poljska dostavila 3. svibnja 2021., s obzirom na to da ta zemlja trenutačno i dalje krši vrijednosti sadržane u članku 2. UEU-a, uključujući vladavinu prava i neovisnost pravosuđa; podsjeća na to da je postojanje takvih kršenja propisno evidentirano u mnogim sudskim presudama, procjenama i stajalištima institucija EU-a, uključujući u rezoluciji Parlamenta i u tekućim postupcima u skladu s člankom 7. stavkom 1. UEU-a, kao i drugih međunarodnih organizacija; podsjeća da se o poštovanju presuda Suda EU-a i Europskog suda za ljudska prava te nadređenosti prava EU-a ne može pregovarati i da se to ne može koristiti kao adut u pregovorima;

2. žali zbog toga što se uvjetima utvrđenima u planu za oporavak i otpornost ne predviđa trenutačno vraćanje na prijašnje položaje svih sudaca koji su nezakonito suspendirani te potiče Komisiju i vladu Poljske da znatno ubrzaju postupak njihova vraćanja na prijašnje položaje, a Komisiju da prati i olakša taj proces; smatra da se sudsko preispitivanje odluke o suspenziji može provesti dok su suci na dužnosti; ne odobrava i osuđuje trenutačnu praksu protiv nekih sudaca koji su po povratku na posao premješteni u drugi odjel i/ili su bili prisiljeni otići na dopust ili slične taktike kojima su izloženi i kojima se krše različite presude poljskog suda i Suda EU-a;

3. snažno potiče Vijeće da odobri nacionalni plan Poljske u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost tek nakon što Poljska u potpunosti ispuni zahtjeve iz Uredbe, posebno zahtjeve iz članka 22. Uredbe o RRF-u, osobito u pogledu zaštite financijskih interesa Unije od sukoba interesa i prijevara te sve preporuke po državama članicama u okviru europskog semestra u području vladavine prava i nakon što provede sve relevantne presude Suda EU-a i Europskog suda za ljudska prava; podsjeća da suradnja koja se temelji na uzajamnom priznavanju i povjerenju između država članica, Europske unije i njihovih tijela ne može funkcionirati ako postoje nedostaci u poštovanju vladavine prava;

4. podsjeća da su poštovanje vladavine prava i članka 2. UEU-a preduvjeti za pristup fondu, da je mehanizam uvjetovanosti u pogledu vladavine prava u potpunosti primjenjiv na Mehanizam za oporavak i otpornost te da se u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost ne bi trebale financirati mjere koje su u suprotnosti s vrijednostima EU-a iz članka 2. UEU-a; podsjeća da Komisija mora kontinuirano pozorno pratiti rizike za financijske interese EU-a u provedbi Mehanizma i svako kršenje ili moguće kršenje načela vladavine prava te poduzeti hitne mjere ako bi se naštetilo financijskim interesima EU-a, u skladu s Uredbom o uvjetovanosti u pogledu vladavine prava i Uredbom o RRF-u;

5. ustraje u tome da su ključne etape i ciljne vrijednosti povezane sa zaštitom financijskih interesa Unije, uspostavom odgovarajućeg sustava kontrole, neovisnošću pravosuđa te sprečavanjem, otkrivanjem i suzbijanjem prijevara, sukoba interesa i korupcije preduvjeti i da ih je potrebno ispuniti prije podnošenja prvog zahtjeva za plaćanje te podsjeća da se plaćanja u okviru Mehanizma ne mogu izvršiti prije nego što se ti preduvjeti ne ispune;

6. smatra da se u okviru Mehanizma Poljskoj ne mogu izvršiti nikakva plaćanja do potpune provedbe svih relevantnih presuda Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava; naglašava da su Komisija i Vijeće politički odgovorni Parlamentu za svoje djelovanje;

7. pozdravlja odluku Komisije da obustavu rada nezakonitog Disciplinskog vijeća Vrhovnog suda i prijenos stegovnih funkcija na drugo vijeće Vrhovnog suda odredi kao jedan od ključnih uvjeta za oslobađanje sredstava u okviru Mehanizma; potiče Komisiju da prije oslobađanja sredstava primijeni čvrst mehanizam provjere i probno razdoblje kako bi se zajamčilo da novo vijeće ispunjava kriterije neovisnog i nepristranog suda u skladu s člankom 19. UEU-a; naglašava da je potrebno strogo se pridržavati rasporeda predviđenog u planu za oporavak i otpornost;

8. ponavlja da je Poljska obvezana nalogom Suda Europske unije i da i dalje mora plaćati dnevnu kaznu u iznosu od 1 milijun EUR dok ne donese presude povezane s Disciplinskim vijećem Vrhovnog suda; stoga poziva Komisiju da ispita reformu stegovnog sustava kako bi se osigurala njegova stroga usklađenost s presudama Suda Europske unije;

9. žali zbog toga što se pitanja koja se odnose na nelegitimni „Ustavni sud” i nelegitimno „Državno sudbeno vijeće” (NCJ) kojima se ugrožava nepristranost i neovisnost Državnog sudbenog vijeća ne rješavaju u „ključnim etapama”; poziva Komisiju da bez odgode pokrene postupak zbog povrede prava u vezi s tim pitanjem;

10. žali zbog nedostatka informacija, posebno prema Parlamentu, o pregovorima između Komisije i poljskih vlasti; očekuje od Komisije da brzo i redovito obavješćuje Parlament o svim relevantnim događajima;

11. nadalje, podsjeća da se poštovanje vladavine prava i dobro financijsko upravljanje sredstvima EU-a trebaju kontinuirano ocjenjivati tijekom cijelog životnog ciklusa Mehanizma za oporavak i otpornost te da zadovoljavajuće ostvarenje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti i povezanih plaćanja uključuje pretpostavku da nije došlo do ukidanja mjera povezanih s ključnim etapama i ciljnim vrijednostima koje su već uspješno ostvarene; naglašava da se Komisija mora suzdržati od isplate financijskih sredstava i, po potrebi, uzeti sredstva natrag, u slučaju da ti uvjeti više nisu ispunjeni;

12. podsjeća da bi Komisija, kao čuvarica Ugovora, trebala upotrijebiti sva raspoloživa sredstva kako bi osigurala usklađenost s vrijednostima iz članka 2. UEU-a i nadređenost prava EU-a;

13. podsjeća da je svrha Mehanizma potaknuti oporavak i otpornost u EU-u i njegovim državama članicama, uključujući Poljsku; žali zbog toga što zbog djelovanja poljske vlade sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost još nisu doprla do stanovništva i regija Poljske;

14. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji te vladama i parlamentima država članica.